

Datum
2010-06-15

§ 119

Södertörns utvecklingsprogram

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens beslut

- Ärendet tas upp som ett extra ärende
- Södertörns utvecklingsprogram 2010 godkänns som grund för Södertörns kommunernas samverkan om regional utveckling de närmast åren

Ärendebeskrivning

Dokumentet som ska antas av respektive kommunstyrelse i Södertörn ersätter utvecklingsprogrammet från 2007 och beskriver de viktigaste regionala utvecklingsfrågorna för insatser de närmaste åren. Programmet har utarbetats gemensamt av kommunstyrelseordförandena i Södertörn biträdna av kommundirektörerna.

Kommunstyrelsen

Södertörns Utvecklingsprogram

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen godkänner Södertörns UtvecklingsProgram 2010 som grund för Södertörnkommunernas samverkan om regional utveckling de närmaste åren.

Bo Renman

Kommundirektör

Sammanfattning

Dokumentet som ska antas av respektive kommunstyrelse i Södertörn ersätter utvecklingsprogrammet från 2007 och beskriver de viktigaste regionala utvecklingsfrågorna för insatser de närmaste åren. Programmet har utarbetats gemensamt av kommunstyrelseordförandena i Södertörn bitradda av kommundirektörerna.

Beskrivning av ärende

Ärendet beskrivs närmare i kommundirektörernas gemensamma skrivelse.

2010-06-11

Kommunstyrelserna i Södertörns kommunerna

Södertörns UtvecklingsProgram 2010

Sammanfattning

Södertörns kommunerna fattade under 2007 beslut om ett gemensamt regionalt utvecklingsprogram för Södertörn. Programmet var resultatet av ett par års diskussioner och det innehåller tre samarbetsområden, Olikhet och mångfald, Näringsliv och högskola samt Infrastruktur. Under förra året har det blivit tydligt att programmet behöver preciseras för att lättare leda till konkreta insatser och konkreta resultat. Vid förra årets Södertörnskonferens framkom också stor samstämmighet om att Klimat bör vara ytterligare ett samarbetsområde. I samband med årets Södertörnskonferens har ett nytt dokument tagits fram för att fylla de här behoven. Södertörns UtvecklingsProgram 2010 är kortfattat och fokuserar på fem regionala utvecklingsfrågor för insatser de närmaste åren. Programmet ersätter det ovan nämnda utvecklingsprogrammet från 2007.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen godkänner bifogat förslag till Södertörns UtvecklingsProgram 2010 som grund för Södertörns kommunernas samverkan om regional utveckling de närmaste åren.

Bakgrund

Efter ett par år av diskussioner fattade Södertörns kommunerna under 2007 gemensamma beslut om ett "Regionalt utvecklingsprogram för Södertörn, november 2007". Utvecklingsprogrammet innehåller en vision och tre samarbetsområden - Olikhet och mångfald, Näringsliv och högskola samt Infrastruktur med målsättningar och olika gemensamma insatser.

Under förra året blev det tydligt att en stor samstämmighet fanns mellan kommunerna om att utöka samarbetsområdena med klimatfrågan som ett fjärde. Samtidigt blev det också tydligt att kommunerna, trots sitt gemensamma program, har haft svårt att driva fram gemensamma insatser som resulterar i konkreta resultat. Den gemensamma avsikten med Södertörnssamarbetet är att samverkan ska leda till nytta för medborgarna.

Under året som gått har kommunstyrelseordförandena biträdda av kommundirektörerna utarbetat ett dokument som syftar till att precisera utvecklingsprogrammet från 2007. Det bygger på en syn på hur utvecklingen varit de senaste tjugo åren, hur nuläget ser ut och på vad som är allra viktigast att utveckla tillsammans för att nå visionen för år 2025:

”Södertörn är en attraktiv del av Stockholm - Mälarenregionen, med över en halv miljon invånare, som med tillväxt, mångfald och handlingskraft skapar livskvalitet och en långsiktig hållbar utveckling.”

Södertörns utveckling de senaste tjugo åren

Utvecklingen sedan 1990 kan beskrivas med följande punkter:

- Befolkningen ökat från 340 000 till 430 000, vilket motsvarar ett helt Huddinge
- 25 000 nya bostäder, varav hälften i småhus
- 18 000 nya högskoleplatser och en ny högskola på Södertörn
- Fördubbling av andelen högskoleutbildade, dock fortfarande en låg nivå
- Förbättrad tillgänglighet genom regionaltåg, kvartstrafik med pendeltåg, fjärrtågstationer och nya vägar som möjliggjort regionförstoring
- Utveckling av Skavsta till internationell flygplats
- Klimatanpassad uppvärmning av bostäder som bidragit till minskade koldioxidutsläpp med 45 % per person
- Ökning av arbetstillfällena, inte minst inom industri, forskning och utveckling, men förvärvsfrekvensen i stort sett oförändrad.

Listan kan självfallet göras mycket längre eller på ett annorlunda sätt. Sammanfattningsvis pekar den på att Södertörn som en del av Stockholmsregionen utvecklats starkt, jämfört med många andra regioner och regiondelar i landet.

Nuläget för Södertörn

Nuläget kan beskrivas med följande punkter:

- En växande och en alltmer integrerad del av en framgångsrik Stockholm-Mälarenregion
- Fyra regionala stadskärnor med goda förutsättningar att leda tillväxt och utveckling
- Kunskapsintensiv industri av världsklass
- Storstadsregion med goda förtättningsmöjligheter
- Stor, orörd skärgård och unika rekreationsområden
- Nya infrastrukturförutsättningar inom tio år
- Lägre utbildningsnivå än i riket
- Osäker självbild, trots vårt läge, tillväxten, befolkningssammansättningen, med flera fördelar för Södertörn
- En låg andel nyföretagande och svagt utvecklade akademiska traditioner
- Brister i den sociala sammanhållningen; utnyttjad och underutnyttjad kompetens med hög andel arbetslösa bland de utlandsfödda

Den här listningen kan förstås också kompletteras. Men sammanfattningsvis har Södertörn både styrkor att använda och svagheter att övervinna.

Södertörns UtvecklingsProgram 2010

Ett utkast till ett nytt, fokuserat dokument redovisades och diskuterades när årets Södertörnskonferens genomfördes i januari i år. Det som kommit att kallas för Södertörnskonferensen är en årlig sammandragning av förtroendevalda, i första hand gruppledarna i fullmäktigeförsamlingarna från de åtta kommunerna, som diskuterar Södertörnssamarbetets utveckling.

Efter konferensen har kommundirektörerna bearbetat "Södertörns UtvecklingsProgram 2010" under ledning av kommunstyrelseordförandena. Dokumentet är kortfattat helt i enlighet med vad som diskuterades vid Södertörnskonferensen 2010. Dokumentet innehåller visionen för Södertörn år 2025. Därefter en punktlista med kortfattade bilder av hur Södertörn kan se ut då – avsedda att utgöra underlag för "visionsberättelse" som kan levandegöra visionen. Slutligen finns en kort redovisning av de fem allra viktigaste regionala utvecklingsfrågorna att samarbeta kring de allra närmaste åren. Klimat är tillfört som ett nytt samarbetsområde.

Avsikten är att innehållet i det dokument som finns bifogat först läggs fast av kommunerna och därefter får en intressant kommunikativ formgivning. Avsikten är också att med denna fokusering kunna arbeta effektivare med Södertörns utveckling, närmast genom att i samarbetet ta fram en handlingsplan för de fem utvecklingsfrågorna.

Som underlag för Södertörns UtvecklingsProgram 2010 finns, förutom dokumentation från Södertörnskonferensen, ett material som baseras på det hittills gällande utvecklingsprogrammet. För att skilja underlaget från det kortfattade utvecklingsprogram som nu föreslås fastställas, har det benämnts "Planeringsunderlag för regional utveckling på Södertörn". Underlaget bifogas för kännedom.

Underlaget är inte avsett att ges någon egen status genom formellt beslut. Materialet är dels ett uppdaterat kunskapsunderlag och dels ett resonerande material om olika åtgärder som kan komma ifråga för att förverkliga det som står i Södertörns UtvecklingsProgram 2010. Därmed kan delar av underlaget komma att ligga till grund även för de åtgärder och aktiviteter som kommer att ingå i den ovan nämnda handlingsplanen.

Palle Lundberg
Botkyrka kommun

Bengt Svenander
Haninge kommun

Vesna Jovic
Huddinge kommun

Jerker Parksjö
Nynäshamns kommun

Sune Eriksson
Nykvarns kommun

Mats Carlsson
Salems kommun

Ulla-Marie Hellenberg
Södertälje kommun

Bo Renman
Tyresö kommun

Södertörns UtvecklingsProgram 2010

**DE VIKTIGASTE REGIONALA UTVECKLINGSFRÅGORNA FÖR INSATSER DE
NÄRMASTE ÅREN**

DET HÄR VILL VI UPPNÅ

VISIONEN OM SÖDERTÖRN 2025

Södertörn är en attraktiv del av Stockholm - Mälarenregionen, med över en halv miljon invånare, som med tillväxt, mångfald och handlingskraft skapar livskvalitet och en långsiktig hållbar utveckling.

Glimtar av Södertörn år 2025

Om visionen då är verklighet

- Livskraftiga lokala kärnor...
- Spårbilar kan vara en del av kollektivtrafiken...
- Förnybar energiproduktion...
- De nya regionala stadskärnorna blir viktigare och kommer att förändra vårt livsstilsmonster och föra oss bort från Stockholms centrum i vår vardag. Runt omkring bevarar vi "Bullerbyn" och ger människor kombinationen av livsstilar....
- Innehållet är viktigare än formerna. "Varför ska jag vara i skolan klockan åtta?" tid och rum förlorar i betydelse...
- Fysiska mötesplatser är viktiga för att träffa vänner...
- Stort fokus på energi- och klimatfrågor har gett oss passiv/aktivhus och bra kollektivtrafik...
- Mångfalden och språkkompetensen är en konkurrensfördel...
- Ingen deltagare i 2025-års konferens har behövt resa längre än en timme...
- In- och utpendling i balans - alltså en bättre balanserad näringslivsstruktur och arbetsmarknad...
- Bensin och diesel är borta som fordonsbränsle...
- Mindre tid på dagliga resor - starka regionala kärnor...
- Mångfald är en tillgång och självklarhet så att vi har lägst arbetslöshet i landet...
- God arkitektur som speglar mångfald...
- Den låga arbetslösheten är en följd av en stark entreprenörsanda och framgång inom matchning Södertörn...

- På Södertörn finns upplevelser och attraktiva boendemiljöer (energieffektiva bostäder), unik natur och nya arbetsplatser med nya inriktningar...
- Ett pulserande liv i våra regionala kärnor, nya företagsformer har etablerat sig...
- En välutbildad befolkning i samarbete med Stockholms stad...
- Vår framgångsfaktor och konkurrensfördel jämfört med Kina/Asien är vår förmåga att tänka okonventionellt och utanför boxen och modet att genomföra det...
- Outnyttjade kompetenser som togs till vara och gjorde att integrationsproblemen blev en icke-fråga...
- Högre utbildningsnivå än riksgenomsnittet på Södertörn...
- Det är enklare och snabbare att förflytta sig mellan Södertörns kommuner (Spårväg Syd, Förbifart Stockholm, Södertörnsleden är på plats)...
- Internationellt institut i Södertörn som leder till utveckling av internationell handel och industri som bidrar till internationella etableringar i regionen...
- Ett kraftfullt samarbete som jobbar med närings- och planeringsutveckling samt utbildning...
- Spårbunden tvärtrafik...

DET HÄR PRIORITERAR VI

Våra viktigaste regionala utvecklingsfrågor – insatser de närmaste åren

Näringsliv och Högskola	<p>Höja utbildningsnivån på Södertörn</p> <ul style="list-style-type: none">• Vi höjer resultatnivån för gymnasieutbildningarna på Södertörn till att ligga över genomsnittet för riket med ambitionen att minst tre av utbildningarna ska tillhöra landets spetsutbildningar vad avser upplevd kvalitet och resultat. <p>Stödja ett kunskapsintensivt näringsliv</p> <ul style="list-style-type: none">• Vi tar initiativ till tre utvecklingscentra för samverkan mellan näringsliv och akademi.
Olikhet och Mångfald	<p>Nyttja tillgänglig kompetens i tillväxtsyfte</p> <ul style="list-style-type: none">• Vi intensifierar satsningen på Matching Södertörn och blir ett föredöme i landet.
Klimat	<p>Leda omställningen till ett klimateffektivt samhälle</p> <ul style="list-style-type: none">• Vi visar vår ambition att vara en region som ställer om energianvändningen bort från fossila bränslen och utmärker oss för ett regionalt ledarskap i klimatfrågan.
Infrastruktur	<p>Utnyttja den nya infrastrukturen</p> <ul style="list-style-type: none">• Vi verkar för en snabbare och tätare kollektivtrafik till och mellan de regionala stadskärnorna.

Planeringsunderlag för Regional Utveckling på Södertörn

April 2010

Utarbetat av planeringscheferna på Södertörn

Lars Olson, Botkyrka kommun

Martin Ragnar, Haninge kommun

Gunilla Wastesson/Joel Edding, Huddinge kommun

Bengt Persson/Eva Darolf-Linnros, Nykvarns kommun

Bertil Lindberg, Nynäshamns kommun

Jan Forsman, Salems kommun

Anders Bäcklander, Södertälje kommun

Elisabeth Argus, Tyresö kommun

**Godkänt av kommundirektörerna på Södertörn i samband med möte på Sånge-Säby
2010-04-15**

Vision 2025

*Södertörn är en attraktiv del av Stockholm–
Mälarenregionen, med över en halv miljon invånare, som
med tillväxt, mångfald och handlingskraft skapar
livskvalitet och en långsiktigt hållbar utveckling.*

1 Vision och bakgrund

1.1 Vision

Det regionala utvecklingsprogrammet utgår från en gemensam vision. I visionen är långsiktigt hållbar utveckling genom tillväxt, mångfald och handlingskraft vägledande. Utgångspunkten är tillväxt för en ökad välfärd och en god miljö. Tillväxten förutsätter att det är attraktivt att bo och leva på Södertörn. Till detta hör att det ska vara lätt att bidra till samhällets miljö- och klimatmål. Mångfald är en potential för en ökad tillväxt. För att förverkliga visionen krävs även goda kommunikationer och en väl utbyggd transportinfrastruktur.

Utvecklingsprogrammet tar sin utgångspunkt i Södertörns särskilda karaktärsdrag och utvecklingsförutsättningar. Med utgångspunkt i förutsättningarna har visionen brutits ned i ett antal mål för Södertörn 2020. Hur arbetet för att uppnå målen ska bedrivas beskrivs därefter inom fyra strategiska utvecklingsområden, med målområden, aktiviteter och åtaganden inom respektive område.

1.2 Syfte

Syftet med utvecklingsprogrammet är att identifiera gemensamma frågor där det finns ett mervärde för kommunerna att samverka. Utvecklingsprogrammet ska bidra till att stärka området och visa upp Södertörn som en betydelsefull aktör. Det ska även stödja utvecklingen av de fyra regionala stadskärnor som finns i regionen; Södertälje, Kungens kurva-Skärholmen, Flemingsberg och Haninge. Dessutom ska utvecklingsprogrammet medverka till att kommunernas mål samt planer och program blir mer samstämda.

Genom ett gemensamt utvecklingsprogram kan Södertörnskommunernas deltagande i andra regionala samarbeten bli effektivare, t.ex. vid upprättande och genomförande av handlingsprogram för genomförande av det regionala utvecklingsprogrammet för Stockholms län.

I ett kortfattat dokument kallat SUP 2010 fastlägger Södertörnskommunerna fem viktiga samverkansfrågor att fokusera på för de närmaste åren.

1.3 Samverkan

Samarbete mellan kommuner på Södertörn har i olika skepnader pågått i över ett hundra år, men har intensifierats under de senaste decennierna. Idag sker samarbetet både på politisk nivå och mellan tjänstemän och inkluderar såväl strategiska gemensamma frågor som nätverksutbyte. Vi samverkar för att stärka den kommunala och den regionala utvecklingen där fokus ligger på den gemensamma nyttan och respekt visas för den demokratiska processen i varje enskild kommun. Samverkan gynnar Södertörn och därmed våra kommuner. Vår regionala samverkan handlar om att både ge och få och på så sätt går före och visar ett gott regionalt ledarskap.

1.4 Förutsättningar för en hållbar utveckling

En grundläggande förutsättning för den regionala utvecklingen är att den ska vara långsiktigt hållbar. Kommunerna arbetar med hållbarhet på olika sätt. Fokus i detta program ligger på de fyra områdena klimat och miljö, näringsliv och akademi, olikhet och mångfald samt infrastruktur. Vår ambition är att genom programmet skapa långsiktig nytta för medborgarna på Södertörn. För att det ska vara möjligt krävs en socialt hållbar utveckling samt ett ekonomiskt lyft för Södertörn utan att överträda givna ekologiska ramar.

1.4.1 Ekologisk dimension

Kommande generationer ska ges minst samma livsförutsättningar som vi har. En ekologiskt hållbar utveckling handlar om att hushålla med naturresurser, att mark, vatten och luft inte ska belastas med föroreningar samt att den biologiska mångfalden ska upprätthållas. En växande region innebär ett ökat transportbehov av varor och människor. Kommunerna har stora möjligheter att genom sitt agerande direkt eller indirekt, som förebilder, minimera miljöpåverkan och bidra till att klimatmålen uppfylls.

1.4.2 Social dimension

En socialt hållbar utveckling handlar bl.a. om allas rätt att delta i samhället på lika villkor, inte minst på arbetsmarknaden. Att arbeta för att bryta diskrimineringsinslaget på arbetsmarknaden är viktigt som mål i sig och öppnar samtidigt för frigörandet av en bristfälligt nyttjad arbetskraftsresurs.

1.4.3 Ekonomisk dimension

En ekonomiskt hållbar utveckling bygger på satsningar på branscher som långsiktigt har möjlighet att utvecklas. Utvecklingsprogrammet har utgått från de branscher där Södertörn har specifika fördelar. En annan viktig faktor för ekonomisk hållbarhet är att kompetens finns tillgänglig för befintliga och nya företag. Därför har en stor vikt i utvecklingsprogrammet lagts på kompetensutveckling och på att tillvarata tillgänglig kompetens. Vidare är de infrastruktursatsningar som prioriteras i programmet en förutsättning för långsiktig ekonomisk hållbarhet.

2 INFRASTRUKTUR ÄR FÖRUTSÄTTNINGEN

2.1 Nuläge

En fungerande infrastruktur bidrar till att arbetsmarknadsregionen vidgas. För näringslivet innebär en vidgad arbetsmarknadsregion bättre möjligheter att hitta rätt kompetens. För den enskilde för en allt större arbetsmarknadsregion med sig ökade möjligheter att finna ett intressant arbete utan att behöva flytta. En större arbetsmarknadsregion innebär också en ökad mångfald i utbud och efterfrågan samt fler branscher på samma arbetsmarknad. Detta är alla faktorer som bidrar till en ökad tillväxt och en arbetsmarknad som är mindre sårbar för svängningar i konjunkturen.

Klimatfrågan gör satsningar på kollektivtrafik och på ny spårtrafik allra mest angelägen.

2.2 Citybanan och Förbifart Stockholm

Citybanans två nya spår genom centrala Stockholm är den enskilt viktigaste åtgärden för hela Mälardalen och avgörande också för den nationella tågtrafiken. På samma sätt är Förbifart Stockholm avgörande för att öka tillgängligheten från Södertörn till arbetsområden i norra Storstockholm och till Arlanda flygplats. Nu byggs Citybanan och Förbifart Stockholm. Båda dessa och skapar förutsättningar för en stark utveckling av Södertörn och Stockholms län.

2.3 Viktiga frågor för Södertörn att samverka kring

Infrastrukturen skall inte ses som ett mål i sig utan som ett medel att förbättra livsmiljön och konkurrenskraften genom att öka tillgängligheten till service, utbildning och arbetsplatser.

Följande målpunkter har prioriterats i detta arbete:

1. Den centrala stadskärnan Stockholms innerstad
2. De internationella flygplatserna Arlanda och Skavsta
3. De åtta regionala stadskärnorna i Stockholms län
4. Övriga storstäder i Sverige och i Europa

2.3.1 Centrala stadskärnan Stockholms innerstad

Förbättrad pendeltågstrafik (ökad punktlighet)

I väntan på Citybanans färdigställande är det viktigt att redan nu börja planera för utvecklingen av trafikupplägget de närmaste åren och fr.o.m. 2017. Bättre punktlighet och ökad kapacitet, särskilt på linjen Södertälje C–Märsta är viktiga frågor som har betydelse för att nå alla prioriterade målpunkter.

Kompletterande regional busstrafik

Ett sätt att avlasta pendeltågen och för att klara behovet av ökad kapacitet i avvaktan på att Citybanan färdigställs är att sätta in regionala bussar. Dessa bussar bör då i första hand sättas in i relationer mellan bostadsområden och arbetsområden som idag har långa restider.

Direkta tåg Stockholm–Nynäshamn utan byte och dubbelspår Tungelsta–Nynäshamn

En annan viktig fråga är att alla tåg mellan Stockholm och Nynäshamn kör direkt utan byte i Västerhaninge. För att detta ska bli möjligt är en utbyggnad av dubbelspår på hela sträckan Tungelsta–Nynäshamn nödvändig.

Utbyggnad av E4/E20 Fittja–Södertälje Syd till sex filer

2.3.2 Internationella flygplatserna Arlanda och Skavsta

Fler genomgående regionaltåg

För Södertörn är snabba och direkta förbindelser från främst de regionala stadskärnorna på Södertörn till de internationella flygplatserna Arlanda och Skavsta viktiga. Det är viktigt att verka för att flygplatserna kan nås inom 45 min. År 2010 nås med kollektiva färdmedel Arlanda/Skavsta på 39/80 min (Flemingsberg), 66/125 min (Haninge), 63/107 min (Kungens kurva-Skärholmen) och 85/84 min (Södertälje) med snabbaste förbindelsen i rusningstid.

Verka för regionpendel på Nynäsbanan och Södra stambanan

Inför Citybanans öppnande är det viktigt att realisera tankarna på regionpendel på såväl Nynäsbanan som Södra stambanan. Med snabba och komfortabla tåg med färre stopp än pendeltåg, men fler än regionaltåg och genomgående till målpunkter som Arlanda/Uppsala respektive Västerås kan målpunkter norr om Stockholms centrum snabbt nås. Från Handen kan t.ex. Arlanda nås på 45 min med dagens fordon och dagens spårssystem.

2.3.3 De åtta regionala stadskärnorna i Stockholms län

Stockholmsregionens åtta regionala stadskärnor är motorer för att driva utvecklingen i ett större omland. En förutsättning är att dessa är väl sammanlänkade såväl inbördes som med den centrala stadskärnan. På Södertörn behöver t.ex. de västra och östra stråken kopplas samman för att få en mer integrerad regiondel. För Södertörn är det särskilt viktigt att knyta ihop de regionala stadskärnorna Kungens kurva-Skärholmen, Flemingsberg och Haninge för att stärka deras utvecklingspotential. Södertörnsledens färdigställande är en viktig komponent i detta. En annan är realiserandet av Spårväg Syd.

Tabell 1. Restider med kollektivtrafik respektive med bil mellan de regionala stadskärnorna på Södertörn samt till den centrala stadskärnan. I kolumn 1 anges inom parentes efter de regionala stadskärnornas namn den plats som använts för beräkning av restiden. I kolumn 2 anges restiden med snabbaste kollektivtrafikförbindelsen i högtrafik och därefter inom parentes restiden med bil enligt beräkning med ResRobot.

Till	Restid	Resväg med kollektivtrafik (linjer, byten mm)
Haninge –Stockholm C	25 min (18 min)	Pendeltåg Handen–Stockholm C
Haninge –Flemingsberg	26 min (21 min)	Buss 865 Handenterminalen–Flemingsberg
Haninge –Kungens kurva-Skärholmen (Kungens kurva)	51 min (21 min)	Pendeltåg Handen–Älvsjö, Buss 173 Älvsjö–Kungens kurva
Haninge –Södertälje (Södertälje Centrum)	54 min (35 min)	Pendeltåg Handen–Älvsjö, Älvsjö–Södertälje Centrum
Flemingsberg –Stockholm C	14 min (20 min)	Regionaltåg Flemingsberg–Stockholm C
Flemingsberg –Kungens kurva-Skärholmen (Skärholmen)	24 min (15 min)	Buss 172 Hälsovägen–Masmo, Tunnelbana Masmo–Skärholmen
Flemingsberg –Södertälje (Södertälje Centrum)	25 min (27 min)	Pendeltåg Flemingsberg–Södertälje Centrum
Kungens kurva -	23 min (20 min)	Tunnelbana Skärholmen–Stockholm C

Skärholmen–Stockholm C		
Kungens kurva-Skärholmen–Södertälje (Södertälje Centrum)	36 min (22 min)	Buss 748 Kungens kurva–Södertälje Centrum
Södertälje–Stockholm C	45 min (36 min)	Buss 802 Södertälje Centrum–Södertälje Syd, Regionaltåg Södertälje Syd–Stockholm C

Verka för att tydlig, attraktiv och direkt kollektivtrafik Kungens kurva-Skärholmen-Flemingsberg–Haninge utvecklas med stombuss som ersätts av Spårväg Syd

2.3.4 Övriga storstäder i Sverige och i Europa

Verka för fler fjärrtågsstopp i Flemingsberg och Södertälje Syd

Sedan Grödingebanan öppnades har andelen fjärrtåg som stannar vid Flemingsberg minskat från 98 % till 37 % och i Södertälje från 81 % till 54 % (2005). Åtgärden syftar till att förbättra tillgängligheten till Göteborg, Malmö och andra större städer i södra Sverige. En förutsättning för att fler tågstopp är att resandeunderlaget kan förbättras genom bättre förbindelser till dessa två stationer.

Verka för bättre matning av trafikanter från Södertörn till fjärrtågsstationerna i Flemingsberg och Södertälje genom förbättrad infrastruktur, trafikering och information

2.3.5 Hamnarna i Södertälje och Nynäshamn (Norvik)

Utveckla hamnarna på Södertörn

Det finns två stora hamnar på Södertörn; Södertälje och Nynäshamn. Båda är viktiga målpunkter och avgörande för regionens utveckling. Stockholms-Nynäshamns hamn är, tillsammans med Södertälje hamn, regionens port mot öster. Sjöfart är ett energisnålt och miljövänligt transportmedel. Hamnarna i Södertälje och Nynäshamn medverkar till godsförsörjningen av en region med ca 3 miljoner invånare. Stockholm-Mälardalens ekonomi växer kraftigt. Handeln ökar österut. Det ger goda förutsättningar för nya logistiska verksamheter. Nynäshamn har gott om mark, kort inseglingsträcka och kan ta emot fartyg med stort djupgående. Södertälje hamn ligger nära befintlig infrastruktur i form av järnväg och E4 och E20. Båda hamnarna har goda utvecklingsmöjligheter.

Ekonomisk dimension

3. Näringsliv på Södertörn

3.1 Nuläge

3.1.1 Internationella kontakter

Södertörn har ett stort internationellt kontaktnät. Här finns multinationella företag, huvudkontor för stora nationella företag och genom Karolinska Institutet ett av världens fem bästa forskningsinstitut. Genom sitt geografiska läge och infrastrukturella förutsättningar med hamnar, motorvägar och järnvägar har Södertörn samlat på sig stor erfarenhet av export, import och logistik.

Sju av åtta södertörnskommuner ingår i Stockholm Business Alliance (SBA), ett brett partnerskap mellan kommuner främst i Stockholm-Mälardalenregionen. Partnerskapet syftar till att internationellt marknadsföra Stockholmsregionen som en intressant etableringsplats under devisen *Stockholm – The Capital of Scandinavia*. De projekt som genomförs inom Stockholm Business Alliance är mycket viktiga för Södertörns utveckling.

3.1.2 De regionala stadskärnorna som platser för tillväxt

Södertörns fyra regionala stadskärnor fyller en viktig funktion när det gäller Stockholmsregionens utveckling och är en strategisk resurs i flera avseenden. Inom de regionala stadskärnor finns goda förutsättningar att ta tillvara krafter inom förnyelser och innovation. Här finns plats för omfattande tillskott av företag, verksamheter och bostäder, liksom för högre utbildning och forskning. Redan idag sker väsentliga delar av industrins tekniska utveckling samt den högre utbildningens, vården och forskningens utveckling i flera av de regionala stadskärnorna.

3.1.3 Utvecklingspotential

Näringslivet på Södertörn är mer präglad av tillverkningsindustri än vad som gäller för Stockholms län i övrigt. I denna mening liknar Södertörn Sverige i stort.

Åren 1997–2006 har antalet arbetstillfällen vuxit snabbare på Södertörn jämfört med länet och riket (23 % jämfört med 16 % för länet och 15 % för riket). Att jobben inom tillverkningsindustrin blir färre och färre stämmer i nästan hela Sverige. Men utvecklingen på Södertörn går i helt motsatt riktning. Mellan 1997 och 2006 har industrijobben här ökat med 5000 eller 23 % på Södertörn. Tillverkningsindustrin på Södertörn är framför allt koncentrerad till Södertälje och Haninge. På Södertörn finns 20 000 arbetstillfällen inom den kunskapsintensiva industrin. Den kunskapsintensiva industrin har två internationella giganter i Södertälje (AstraZeneca och Scania), men även i flera andra kommuner finns stora och framgångsrika industriföretag; såsom i Botkyrka (Alfa Laval, De Laval och Crane), i Nynäshamn (Nynas) och i Haninge (Coca-Cola och Recipharm).

Södertörnsregionens styrkor på näringslivsområdet kan sammanfattas i tre punkter;

- Arbetstillfällen på Södertörn växer snabbare än riks- och länsgenomsnitt
- Tillverkningsindustrin är en tillväxtbransch
- Pensionsavgångarna ser ut att gå smidigt att lösa

Problem finns också såsom;

- Lågt företagande

- Få jobb
- Låg andel jobb med höga kvalifikationskrav
- Stort beroende av några få konjunkturkänsliga storföretag

Det finns en stor potential i att öka sysselsättningen på Södertörn genom stimulans av nyföretagande eftersom andelen företag i förhållande till folkmängden är lägre här än i länet och riket i stort (26 på 1000 istället för 39 eller 32). Andelen nya företag per 1000 invånare per år är dessutom lägre på Södertörn jämfört med länet (6,6 % jämfört med 10 % år 2008). Södertälje har en nettoinpendling på över 7 500 personer (2007), medan övriga kommuner uppvisar en stor utpendling till arbetsplatser utanför den egna kommungränsen.

3.1.4 Utvecklingen 2007–2010

Den ekonomiska världskrisen som startade hösten 2008 och den efterföljande nedgången i världsekonomin har påverkat sysselsättningen bland Södertörnskommunerna i hög grad. Antalet arbetslösa Södertörnsbor var ca 12 000 personer vid årsskiftet 2009/2010 vilket var en fördubbling jämfört med för ett år sedan. Även antalet sysselsatta i arbetsmarknadspolitiska åtgärder har nästan fördubblats varför över 18 000 personer saknade arbete i början av 2010. Arbetslösheten har ökat i samtliga Södertörnskommuner men framförallt i Södertälje. Den internationella lågkonjunkturen har särskilt drabbat de internationella storföretagen Scania AB och AstraZeneca AB i Södertälje.

Arbetslöshet Södertörn

Figur 1. Arbetslöshetens utveckling för Södertörnskommunerna inklusive prognos för närmaste framtiden, baserad på Konjunkturinstitutets senaste analys som spår minskad arbetslöshet från hösten 2010. Personer i arbetsmarknadsåtgärder ingår ej i figuren.

3.2 Högre utbildning på Södertörn

3.2.1 Bakgrund

På Södertörn har vi stora och erkända lärosäten med KI (Flemingsberg), KTH (Flemingsberg, Haninge, Södertälje), Södertörns högskola (Flemingsberg) och Mälardalens högskola (Södertälje). Totalt har dessa lärosäten plats för mer än 17 000 studenter. Tyngdpunkten av utbildningarna ligger i Flemingsberg där KI och Södertörns högskola har större delen av sina utbildningar. KTH bedriver såväl forskning som grundutbildning i såväl Haninge som Flemingsberg och Södertälje genom ett flertal skolor. I Flemingsberg är förutsättningarna för samverkan mellan universitet och det omkringliggande samhället utomordentligt goda för samverkan då lärosätena tillsammans med Karolinska Universitetssjukhuset Huddinge, Karolinska Science Park och ett flertal framstående bioteknikföretag finns inom gångavstånd från varandra.

Lärosätenas lokalisering på Södertörn har lett till att övergången till högre studier i regionen har ökat. Men utbildningsnivån är fortfarande betydligt lägre på Södertörn än i övriga länet. Andel av befolkningen (20–64 år) med eftergymnasial utbildning är endast 16 % i genomsnitt bland Södertörnskommunerna jämfört med 27 % för länet och 20 % för landet. Naturvetenskapen har haft en nedåt gående trend vad det gäller popularitet bland gymnasieelever och studenter. Den naturvetenskapliga kompetensen kommer att bli en bristvara ute i näringslivet om den utbildningstrend vi sett de senaste åren håller i sig.

För en fortsatt positiv regional utveckling krävs fortsatta satsningar på högre utbildning och forskning men även att övergångsfrekvensen till högre utbildning ökar bland södertörnsungdomar. En ökad inriktning mot naturvetenskaplig utbildning på gymnasienivå bör stimuleras.

3.2.2 Akademiens betydelse för regional utveckling

Sambandet mellan akademi och regional utveckling är komplext. Flera utländska studier pekar på att mätbara ekonomiska effekter endast förekommer i regioner som uppnår en viss kritisk massa vad gäller befolkning och antal studenter. I två amerikanska studier krävdes minst 1 miljon människor inom reseavstånd till universitetet och mer än 30 000 studenter för att mätbara positiva ekonomiska effekter skulle uppstå. Enligt svenska studier kan även små högskolor lokaliserade i närhet av betydligt större universitet bidra till en positiv ekonomisk utveckling. Den akademiska kulturen för respektive läroanstalt är också av stor vikt. Denna påverkas av en lång rad av faktorer som lärosätets grundvision och självständighet samt flexibilitet i utbildning och forskning. Men även erfarenhet av kommersiell verksamhet och balansen mellan grundforskning och tillämpad forskning har stor betydelse. Satsningar på forskning ger större effekt än satsningar på utbildning. Exempelvis ger 100 nya forskare en produktivitetsökning på i genomsnitt 0,6 % medan 100 nya studenter leder till en produktivitetsökning på 0,1 %. De positiva effekterna på den regionala produktiviteten är större vid utbyggnad av nya högskolor jämfört med äldre. Vid nya lärosäten producerar t.ex. 100 nya forskare i genomsnitt 5,9 patent per 100 000 invånare jämfört med vid äldre lärosäten där samma antal forskare i genomsnitt bara skapar 0,3 patent per 100 000 invånare. Samspel mellan akademi, myndigheter och näringsliv är av avgörande betydelse för den regionala utvecklingen.

3.3 Viktiga frågor att samarbeta kring

När det gäller samverkan mellan utbildning, myndigheter och näringsliv så är det inte frågorna eller ämnesområdena i sig som är avgörande för framgång. Istället är det nyttan för inblandade parter som spelar roll och att ett mervärde kommer ut av samarbetet.

Vilka frågor som kommer att bli intressanta för samverkan bygger ofta på anslag, EU-stöd eller aktuella händelser. Givet akademins forskningsprofil på Södertörn ligger nära till hands att söka samverkan med akademien kring teman som entreprenörskap, vård och omsorg som områden där alla parter kan se nytta och förhoppningsvis få ett mervärde av samverkan.

3.4 Mål för Ekonomisk dimension

3.4.1 Skapa hållbar tillväxt i Södertörns regionala stadskärnor i samverkan med andra aktörer

Södertörns regionala kärnor har olika karaktär och det fortsatta arbetet bör syfta till att stärka de regionala stadskärnornas olika profiler och specifika förutsättningar. Arbetet för att utveckla de regionala stadskärnorna sker på olika sätt. I flera fall samarbetar ett flertal kommuner för en gemensam kärnas utveckling. Kommunerna på Södertörn kan i olika avseenden bättre hjälpa till och stötta varandra i arbetet med att utveckla de regionala stadskärnorna.

3.4.2 Södertörn är en attraktiv etableringsplats

Det finns mycket som talar för Södertörn vid en etablering. På Södertörn finns det mark, arbetskraft, språkkunskaper, många olika företagskluster, stora kontaktnät och bra infrastruktur. Ser man på enskilda kommuner så är det inte många som har alla de fördelarna men genom regional samverkan blir vi starka. Styrkan blir än större när viktiga infrastruktursatsningar som binder samman regionen finns på plats, där dubbelspår till Nynäshamn, en fullt utbyggd Södertörnsled och Spårväg Syd är särskilt viktiga.

Själva kan vi arbeta med att effektivisera och kundanpassa den kommunala servicen. Södertörn måste bli en företagsvänlig region. Kommunerna ska ha ett professionellt bemötande och en god service. När det gäller att locka utländska investerare så bör regionen använda sig av Stockholm Business Alliance (SBA) och deras arbete. SBA får förfrågningar från företag som vill etablera sig i stockholmsregionen och dessa förfrågningar går ut till alla medlemmar inom SBA.

Om Södertörn har en professionell service, får klar infrastruktur satsningarna som planeras och har planlagd mark för verksamheter så kommer Södertörn att vara en attraktivare lokaliseringsplats för företag oavsett varifrån de kommer.

3.4.3 Arbeta för att höja utbildningsnivån på Södertörn

Med den växande tillverkningsindustrin på Södertörn kommer behovet av personal med naturvetenskaplig inriktning öka. Ungdomarnas intressen för dessa ämnen måste därför öka. Ökad satsning på naturvetenskap och teknik på grund- och gymnasieskolor på Södertörn. Jämfört med övriga länet går en lägre andel av ungdomarna på Södertörn över till högre utbildning. För att långsiktigt sätta fler i arbete och stärka konkurrenskraften i regionens näringsliv är det nödvändigt att fler skaffar sig en akademisk utbildning. Det är även viktigt med ett regionalt samarbete kring vuxenutbildningar.

3.4.4 Etablera och utveckla utvecklingscentra i Flemingsberg, Haninge och Södertälje för att stimulera tillväxt

Samspelet mellan näringsliv, akademi och samhälle har stor betydelse för en regions framgång. På Södertörn finns forskning och högre utbildning i Flemingsberg, Haninge och Södertälje och kring dessa bör former för lokal samverkan utvecklas. Samverkan bör nischas utifrån hur lärosätena och näringslivsstrukturen ser ut på respektive plats. Huvudmannaskapet för samverkan bör ligga i den aktuella kommunen. Var och en av dessa orter bör efter sina egna förutsättningar verka för att etablera var sitt utvecklingscentra där akademi, näringsliv och offentlighet kan mötas.

4 SOCIAL DIMENSION

4.1 Nuläge

Södertörnskommunerna har nu i snart två år samarbetat kring mångfaldsfrågorna. Skillnaderna mellan kommunerna är stora. Fokus i samarbetet utgörs av två frågor; den egna arbetsgivarrollen och matchning på arbetsmarknaden. Matchning på arbetsmarknaden är aktuellare än någonsin och ambitionen att få till stånd en permanent matchningsorganisation i ett brett partnerskap är långt ifrån uppfyllt. Hur kommunerna som mycket stora arbetsgivare agerar påverkar de lokala arbetsmarknaderna och att tillsammans visa vilja att undanröja diskrimineringsinslag är också framöver ett sätt att göra Södertörn attraktivare. Det är av flera skäl viktigt att visa att samarbetet leder till framgång innan nya samarbetsområden lyfts fram.

4.1.1 Stockholm alltmer internationellt...

Stockholm blir en alltmer internationell präglad storstadsregion. Näringslivet utvecklas i allt högre utsträckning av drivkrafter i den globala ekonomin. Allt fler företag har sina marknader utanför både Sveriges och EU:s gränser och blir allt mer beroende av både varor och tjänster som levereras från hela världen. Samtidigt blir regionens befolkning samtidigt allt mer internationell. I stort sett finns samtliga nationaliteter representerade, liksom ännu fler kulturer och språkgrupper. Förutsättningarna är de allra bästa för en perfekt matchning, men genomförandet brister ännu.

4.1.2 ...men drar inte fördel av det fullt ut

OECD sammanställde 2006 sin expertrapport *OECD Territorial Reviews Stockholm, Sweden* och lyfter där fram Stockholmsregionen som en av de mest framgångsrika storstadsregionerna, men pekar på några ödesfrågor för att regionen skall bibehålla sin position i den internationella konkurrensen. Stockholms arbetsmarknad har en mängd begränsningar, bland annat:

- svag integration/exkludering av invandrare
- unga kommer för sent ut på arbetsmarknaden
- invandrare kommer inte in på arbetsmarknaden

Sverige ligger bland de länder inom OECD som har den högsta andelen arbetslösa utlandsfödda i förhållande till andel av arbetskraften. Detta gäller tyvärr fortfarande också för Stockholmsregionen. Också högkvalificerade invandrare har svårt att ta sig in i de ekonomiska nätverken – bara 40 % av gruppen utlandsfödda med universitetsexamen från länder utanför EU har kvalificerade arbeten, jämfört med 90 % av de infödda svenskarna. En uppföljning av OECD-rapporten presenterades i mars 2010. Där konstaterades att situationen är i stort sett oförändrad jämfört med 2006. Även om dagens arbetsmarknad är kärv kommer arbetskraftsbehovet bli större i den växande stockholmsregionen med sin åldrande befolkning. Fler av de underrepresenterade befolkningsgrupperna måste in på arbetsmarknaden. Detta är angeläget för Stockholmsregionen där en stor del av befolkningen är utlandsfödd och då särskilt för Södertörn där detta är tydligt uttalat.

4.2 Viktiga frågor att samverka kring

OECD-rapporten pekar tydligt ut en av mångfaldsfrågorna som ett avgörande hot mot regionens konkurrenskraft – den bristande integrationen på arbetsmarknaden. Den bristande integrationen på arbetsmarknaden har förenklat sett tre inslag;

1. Diskriminering på arbetsmarknaden (majoritetsbefolkningen i fokus)
2. Outnyttjad och/eller underutnyttjad kompetens (minoriteterna i fokus)
3. Kompetensbrister (minoriteterna i fokus)

Kommunerna kan spela en roll på alla tre punkterna, men väljer tills vidare att koncentrera sig på de två första.

4.3 Mål för Social dimension

4.3.1 Snabbare nyttja tillgänglig kompetens i tillväxtsyfte

Det finns tydliga skevheter i arbetsmarknadens sätt att fungera. Hos många medborgare finns uppfattningen att det är för få eller inga jobb tillgängliga. Samtidigt visar olika undersökningar att brist på arbetskraft framöver riskerar att bli ett av de allvarligaste hindren för tillväxt. Orsakerna till detta är förstas komplexa. Ett inslag är den ökande nätverksrekryteringen på arbetsmarknaden. En anställning är ett stort åtagande, särskilt för små och medelstora företag, och att leta personal genom sina personliga nätverk minskar risken för felrekryteringar. Det är också svårt för arbetsgivare att värdera både utbildnings- och kompetensbakgrund från andra länder. På motsvarande sätt finns hinder också för dem som startar egna företag.

Alldeles uppenbart saknas inslag för en välfungerande arbetsmarknad – där efterfrågan och utbud av arbetskraft möts på ett optimalt sätt. Kommunernas roll i detta är inte självklar, men erfarenheter finns från mer krisdrabbade regioner, där kommuner tagit ledande roller för att bättre samarbeten och vända utvecklingen. Kommunernas inledda pilotprojekt ”Matchning Södertörn” visar på framgångsmöjligheter också i sämre konjunkturlägen. Ännu kvarstår mycket arbete för att gå från dagens kommuninitierade pilotprojekt till en permanent, matchningsorganisation i partnerskap.

Etablera en permanent, partnerskapsbaserad organisation för att matcha tillgänglig kompetens hos medborgarna med näringslivets arbetskraftsbehov.

5 EKOLOGISK DIMENSION

5.1 Nuläge

FN:s klimatpanel IPCC (Intergovernmental Panel on Climate Change) slår fast att mänsklighetens utsläpp av växthusgaser och uppmätta temperaturökningar under 1900-talet har ett samband. Ytterst handlar det om att lägga om samhällsutvecklingen till en ur alla aspekter hållbar utveckling med god balans mellan ekonomiska, sociala och ekologiska aspekter. Ledorden för en sådan utveckling formulerades redan 1987 av den av FN tillsatta Brundtlandkommissionen så att *"Hållbar utveckling är en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra förutsättningarna för kommande generationer att tillfredsställa sina behov."*

5.1.1 Två områden

Arbete med klimatfrågor kan grovt delas in i två områden; anpassningsåtgärder för de klimatförändringar som vi redan börjat ana kommer att inträffa respektive åtgärder som söker bromsa och motverka klimatförändringen. Inom det senare området handlar det om att minska utsläppen av växthusgaser. Till denna grupp hänförs koldioxid, metan, dikväveoxid (lustgas), HFC (fluorkolväten), PFC (perfluorkolväten) och svavelhexafluorid, där koldioxid är den mest välkända och bland Södertörnskommunerna högst sannolikt största källan.

5.1.2 Minskad energiförbrukning leder till minskad klimatpåverkan

Förbränning av kol och olja görs för att nyttiggöra energi för elproduktion, uppvärmning eller framdrivning av fordon. Även om den mesta elen i Sverige framställs av vattenkraft och kärnkraft så är det fruktbart att resonera i termer av att energibesparingar generellt leder till minskade utsläpp av koldioxid och därmed till minskad klimatpåverkan. Genom energieffektivisering kan vi stegvis fasa ut den mest miljöskadliga energiproduktionen och på så vis få möjlighet att använda mindre miljöskadlig energiproduktion till mer nyttigheter. I ett framtida samhälle med elbilar skulle el från t.ex. vattenkraft kunna stå för energitillförseln till bilen istället för dagens bensin och diesel. Därmed är energibesparingar generellt sammankopplade med minskade utsläpp av koldioxid. Färden mot lågenergisamhället har inletts.

5.1.3 Södertörnskommunernas handslag för klimat

Vid Södertörnskonferensen i Nynäshamn i januari 2009 enades de åtta Södertörnskommunerna om att man ska vara ledande när det gäller klimatvänliga samhällen med hög tillväxt. Man slog också fast att alla som bor på och flyttar till Södertörn är en resurs för ökad tillväxt och ett hållbart samhälle samt att Södertörn ska vara ett föredöme när det gäller klimatarbete. Man åtog sig i ett pressmeddelande att börja med fyra konkreta åtgärder;

- Kommunstyrelseordförandena i de åtta kommunerna ska gemensamt ta fram förslag om en satsning på grön upphandling. Målet är att de åtta Södertörnskommunerna blir landets och troligen Nordens största upphandlare som satsar på grön upphandling.
- Kommunstyrelseordförandena i de åtta kommunerna ska gemensamt ta fram förslag på genomgångar av det kommunala fastighetsbeståndet och klimatsmarta investeringar i egna fastigheter.
- Målet är att alla personbilar som används i verksamheterna i de åtta Södertörnskommunerna ska vara miljöbilar.

- De åtta Södertörnskommunerna ska i sina verksamheter använda miljövänlig el (el utan kol och olja).

5.1.4 Samarbeten och utgångsläge

Flera kommuner är redan idag medlemmar i olika organisationer och samarbeten kring klimat och miljö, såsom Ålborgkommunerna (Botkyrka), Sveriges ekokommuner (Nynäshamn, Haninge, Huddinge och Södertälje), Klimatkommunerna (Södertälje), Uthållig kommun (Haninge och Huddinge) och Borgmästaravtalet (Botkyrka, Haninge, Huddinge, Nynäshamn, Södertälje). I tidningen Miljöaktuellt's ranking av miljöbästa kommun publicerad i juni 2009 placerade sig Södertörnskommunerna i genomsnitt på plats 155. Mycket behöver alltså göras för att Södertörnskommunerna skall bli ledande på området.

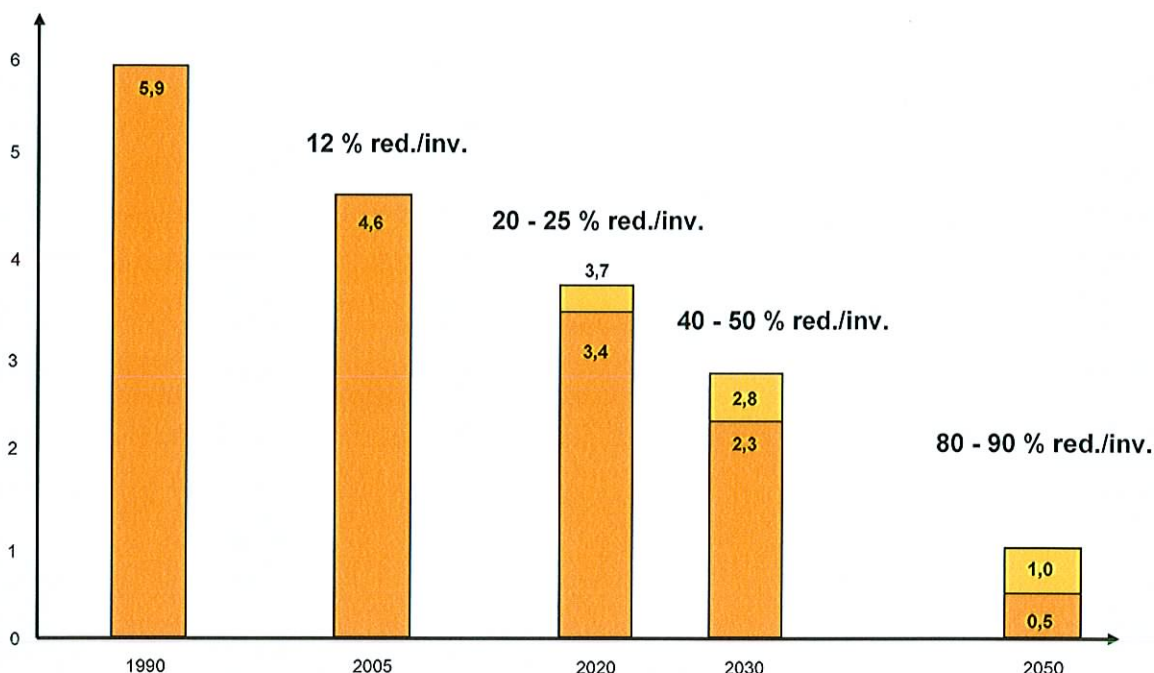
5.1.5 Mål om utsläppsminskningar

Sveriges riksdag antog 1999 16 nationella miljömål. Ett av dessa handlade var "Begränsad klimatpåverkan". Enligt detta skall halten av växthusgaser i atmosfären i enlighet med FN:s ramkonvention för klimatförändringar stabiliseras på en nivå som innebär att människans påverkan på klimatsystemet inte blir farlig. Målet skall uppnås på ett sådant sätt och i en sådan takt att den biologiska mångfalden bevaras, livsmedelsproduktionen säkerställs och andra mål för hållbar utveckling inte äventyras. Sverige har tillsammans med andra länder ett ansvar för att det globala målet kan uppnås.

Länsstyrelsen i Stockholms län beslutade 2006 om ett regionalt nedbrutet mål nämligen att utsläppen av koldioxid i länet per person och år ska minska till 3,1 ton år 2010. Detta mål handlar om endast koldioxid och med beräkning av el som svensk elmix¹, vilket ger ett lägre värde än om nordisk elmix istället använts.

Regionplanekontoret har hösten 2009 antagit en strategi för hur utsläppen av klimatgaser ska minska framöver och här räknar man med nordisk elmix. Planen åskådliggörs i figur 2.

¹ El är inte en energikälla utan en energibärare och elen måste alltså framställas t.ex. i ett kärnkraftverk, vindkraftverk eller kraftvärmeverk. El handlas över landsgränserna och det är därför inte givet hur els klimatpåverkan ska bedömas. Antingen kan man räkna på ett genomsnitt av klimatpåverkan i Sverige eller i Norden eller i EU. Det finns goda argument för alla tre avgränsningarna, men också goda invändningar mot alla dessa.

Figur 2. Historiska och framtida utsläpp av klimatgaser i Stockholms län, omräknade till koldioxidekvivalenter, enligt Regionplanekontoret.

Flera södertörnskommuner har antagit mål för minskad klimatpåverkan. Botkyrka ska minska koldioxidutsläppet per invånare till 1,3 ton/invånare år 2013 och vara klimatneutralt år 2040. Haninge ska minska koldioxidutsläppen med 25 % till 2020 med 2005 som basår. Huddinge ska minska koldioxidutsläppen med 60 % till 2020 och med 85 % till 2050 med 1990 som basår. Nynäshamn ska minska växthusgasutsläppen med 40 % till 2020 med 1990 som basår. Södertälje ska minska koldioxidutsläppen med 60 % till 2020, motsvarande 4 ton/invånare, med 1990 som bas.

5.2 Viktiga frågor att samverka kring

Klimatfrågan är till sin natur global och många miljöfrågor är minst nationella. Att samverka för ett bättre klimat och en bättre miljö är därför naturligt. På samma sätt är det rimligt att Södertörnskommunerna drar sina strån till stacken i den globala utmaning klimatförändringarna utgör. Samverkan kan med fördel ske inom upphandling, resor och trafik, energiproduktion och energieffektivisering, avfallshantering samt genom att informera varandra om goda exempel.

5.3 Mål för Ekologisk dimension

5.3.1 Målområde 1: Resor och trafik

Green map Södertörn

Som en replik på Stockholms stads Green map, tar Södertörnskommunerna fram en gemensam Green map med information om cykelvägar på Södertörn.

Vägar och järnvägar knyter tydligt ihop Södertörn. Men många cykelvägar slutar vid kommungränsen, medan andra tar en hela vägen fram. Genom att ta fram en gemensam cykelkarta ökar vi möjligheterna att röra sig med cykel och sätter fokus på felande länkar.

Bara miljöbilar i egna verksamheterna

All bilar som ägs och används av Södertörnskommunerna är miljöbilar.

Kommuner och andra offentliga aktörer har ett särskilt ansvar att gå före och visa vägen i klimatomställningen av samhället. Att använda miljöbilar är ett bra exempel på sådant agerande. Alla nya bilar som köps in eller leasas av Södertörnskommunerna ska vara miljöbilar.

Samordnade transporter

Alla förbrukningsvaror levereras till en omlastningsstation. Därifrån görs samordnade leveranser till arbetsplatserna med given regelbundenhet.

Många leverantörer som kör hit och dit och levererar på sekunden skapar ett problem av onödiga transporter, halvtomma bilar och dålig inköpsplanering. Samordnade transporter på fasta tider kan lösa detta problem.

Resvaneundersökning

En gemensam resvaneundersökning genomförs för att samla kunskap om hur effektivast kunna påverka bilister att välja kollektiva färdmedel eller gång och cykel. Med fördel samordnas denna undersökning med resten av länet under ledning av Regionplanekontoret.

För att långsiktigt kunna påverka utsläppen av koldioxid från trafik kan en resvaneundersökning bland invånarna på Södertörn bidra med mycket värdefull kunskap.

5.3.2 Målområde 2: Energiproduktion och energieffektivisering***Endast miljövänlig el***

All el som Södertörnskommunerna köper in är miljömärkt.

Kommuner och andra offentliga aktörer har ett särskilt ansvar att gå före och visa vägen i klimatomställningen av samhället. Att köpa in miljömärkt el är ett bra exempel på sådant agerande.

Klimatsmarta investeringar i egna fastigheter

Södertörnskommunernas kommunala bostads- och fastighetsförvaltningar och -bolag sporrar varandra i att spara energi vid renovering/ombyggnation, uppdaterar varandra kontinuerligt om pågående aktiviteter och inbjuder varandra till studiebesök vid genomförda projekt.

Energieffektiviseringsåtgärder vid renovering och/eller ombyggnad av befintligt fastighets- och bostadsbestånd är en nyckelfråga för att minska energiförbrukningen. Det är också viktigt att goda exempel snabbt blir kända för att etablera bilden av det gröna Södertörn som löser framtidens problem. Vid renovering/ombyggnad är en halverad energiförbrukning ett rimligt mål. Denna ska kunna nås utan användandet av värmepump, eller annorlunda uttryckt – med värmepump bör en renovering/ombyggnad leda till minst en 75-procentig minskning av energiförbrukningen. Av miljonprogrammet skall ett miljöprogram växa fram.

Biobaserad fjärrvärme

All fjärrvärme produceras med biobränsle som råvara

Uppvärmning står för en stor del av energianvändningen i samhället. Samtidigt är en total övergång till biobränslen i fjärrvärmeproduktionen förhållandevis enkel att genomföra. Många aktörer på Södertörn är föregångare på området, men det är viktigt att övergången verkligen genomförs överallt och till 100 %.

Bort med el och olja

Direktverkande eluppvärmning och oljeeldning i alla fastigheter skall fasas ut

Genom information och incitament verkar Södertörnskommunerna för att byggnader med direktverkande el- eller oljeuppvärmning konverteras till klimatsmartare alternativ.

Biogas

Energin i matavfall ska börja nyttiggöras genom rötning till biogas. Biogas skall också göras tillgänglig för transportsektorn.

Renhållningsverksamheterna ges i uppdrag att vidta åtgärder för att ta tillvara avfallets energipotential, genom förbättrad sortering och rötning av allt insamlat matavfall till biogas. Biogas behöver också bli tillgänglig för transportsektorn för att påskynda övergången från en fossilbaserad transportsektor.

Elstolpar

Börja planeringen för en eldriven fordonsflotta.

Bilar drivna med elström är vägen mot framtiden på bilområdet. Ännu 2010 är antalet elbilar nära nog obefintligt i Stockholms län. Men omställningen måste gå fort för klimatets skull. För att möjliggöra denna omställning börjar Södertörnskommunerna i samråd med SL och andra aktörer nu planera för laddstolpar vid infartsparkeringar och vid andra större målpunkter.

5.3.3 Målområde 3: Grön upphandling***Ledande på miljöanpassad upphandling***

All upphandling skall göras med tanke på klimat och miljö. Södertörnskommunerna skall bli ledande i Norden på miljöanpassad upphandling i stor skala.

Lagen om offentlig upphandling styr all upphandling. Efter en lagändring 2010 gäller att "Upphandlande myndigheter bör beakta miljöhänsyn och sociala hänsyn vid offentlig upphandling i den utsträckning det är påkallat med hänsyn till upphandlingens art".

Södertörnskommunerna bör starta ett gemensamt arbete för att utarbeta gemensamma kriterier och rutiner för miljöanpassad upphandling

Bilaga 1

Några nedslag i Södertörnssamarbetets historia

Kommunal samverkan på Södertörn

1900 Södertörns 38 300 invånare är splittrade på 27 kommuner

1903 Stockholm–Nynäs Förlags- och Trafik AB bildas som ett stödbolag till Stockholm–Nynäs Järnvägs AB med Ösmo och Västerhaninge kommuner som delägare. Bolaget övertar trafikeringen av den den 28 december 1901 invigda järnvägen Älvsjö–Nynäshamn

1951 Drefvikens Elektriska distributionsförening ombildas till Drefvikens Elektriska AB och får Tyresö och Österhaninge kommuner som huvudägare

BOTKYRKA DALARÖ GRÖDINGE HUDDINGE HÖLÖ MUSKÖ MÖRKÖ ORNÖ SALEM SORUNDA SÖDERTÄLJE TAXINGE TORÖ TURINGE TVETA TYRESÖ UTÖ VÅRDINGE VÄSTERHANINGE VÄSTERTÄLJE YTTERENHÖRNA YTTERJÄRNA ÖSMO ÖSTERHANINGE ÖSTERTÄLJE ÖVERENHÖRNA ÖVERJÄRNA

1952 Genom kommunsammanslagning bildas 16 storkommuner för de 100 000 invånarna på Södertörn

BOTKYRKA DALARÖ ENHÖRNA GRÖDINGE HUDDINGE HÖLÖ JÄRNA NYNÄSHAMN SALEM SORUNDA SÖDERTÄLJE TYRESÖ VÄSTERHANINGE ÖSMO ÖSTERHANINGE ÖSTERTÄLJE

1964 SYVAB (Sydvästra stockholmsregionens va-verksaktiebolag) bildas gemensamt av Stockholms stad, Botkyrka, Grödinge, Salems och Södertälje kommuner

1967 Huddinge renhållningsverk övertar avfallsrörelsen i Österhaninge kommun

1970 Södertörns Fjärrvärme bildas av Botkyrka och Huddinge kommuner

1971 Genom den nya kommunsammanslagningen bildas 9 kommuner för de 273 000 invånarna på Södertörn

BOTKYRKA HANINGE HUDDINGE NYNÄSHAMN SALEM SORUNDA SÖDERTÄLJE TYRESÖ ÖSMO

1973 Salems kommun uppgår i Botkyrka kommun

1973 Sorunda kommun uppgår i Nynäshamns kommun

1973 Ösmo kommun uppgår i Nynäshamns kommun

1983 Salems kommun bildas genom en utbrytning från Botkyrka kommun

1990 SöderEnergi AB bildas av bolag ägda av Botkyrka, Huddinge och Södertälje kommuner (Telge Energi AB samt Södertörns Energi AB) för att hantera det hopkopplade fjärrvärmenätet

1992 Botkyrka, Huddinge och Salems kommuner startar gemensamt gymnasieintagningskansli

1992 Stiftelsen Näringslivshögskola Syd bildas av Botkyrka och Huddinge kommuner tillsammans med Stockholms Läns Landsting

1993 Haninge, Huddinge, Nynäshamns och Tyresö kommuner bildar Södertörns brandförsvarsförbund

1993 De första högskoleutbildningarna i Flemingsberg startas som ett resultat av Näringslivshögskola Syds ansträngningar

1996 Näringslivshögskola Syd avvecklas sedan Södertörns högskola bildats

1996 Södertörns rådslag arrangeras för första gången i Nynäshamn tillsammans med högskolorna och näringslivet i regionen. Rådslaget blir ett årligt återkommande arrangemang med roterande värdkommun

1996 Södertörns Utvecklingscentrum (STUC) etableras i Flemingsberg efter en idé kläckt på Södertörns rådslag

1999 Nykvarns kommun bildas genom en utbrytning från Södertälje kommun

1999 På Södertörns rådslag antas en vision för Södertörn år 2009

2000 Curt Nicolins pris instiftas till person, företag eller organisation som gjort särskilda insatser för Södertörns utveckling. Priset utdelas årligen vid Södertörns rådslag

2003 Södertörn som region för samarbete uppmärksammas av kommunstyrelseordförandena i de 8 södertörnskommunerna

2004 Kommunstyrelseordförandena i de 8 södertörnskommunerna erkänner sitt ömsesidiga beroende, "declaration of interdependence", och antar en verksamhetsplan för det gemensamma arbetet

2004 En studieresa till Göteborg den 2–3 december med kommunstyrelseordförandena och kommundirektörerna för de 8 södertörnskommunerna blir avstampet för det konkreta samarbetet mellan kommunerna

2007 Södertörnskonferensen arrangeras för första gången på Häringe slott i Haninge med deltagande av ledande politiker och tjänstemän från de 8 södertörnskommunerna och med roterande värdkommuner

2007 Södertörns utvecklingsplan (SUP) tas fram gemensamt av de 8 södertörnskommunerna, innebärande ett formaliserat samarbete inom de tre områdena infrastruktur, högre utbildning och integration

2008 SMOHF (Södertörns miljö- och hälsoskyddsförbund) bildas av Haninge, Nynäshamn och Tyresö kommuner

2008 Projektet *Matchning Södertörn* inom ramen för SUP drar igång med mål att hjälpa företag att finna kompetens och människor utanför arbetsmarknaden att finna sysselsättning

2009 De 8 södertörnskommunerna har tillsammans 426 000 invånare

BOTKYRKA HANINGE HUDDINGE NYKVARN NYNÄSHAMN SALEM SÖDERTÄLJE TYRESÖ

2009 Vid södertörnskonferensen i på hotell Utsikten i Nynäshamn enas kommunstyrelseordförandena i de 8 södertörnskommunerna om att lägga till ett fjärde område för formaliserat samarbete; klimat

2010 Nacka kommun går med i Södertörns brandförsvarsförbund som förbundets tionde medlem

Södertörns karaktärsdrag och utvecklingsförutsättningar

Södertörn – en del i Stockholmsregionen

Totalt omfattar Södertörn åtta kommuner – Botkyrka, Salem, Södertälje, Nykvarn, Huddinge, Tyresö, Haninge och Nynäshamn. De åtta kommunerna är olika till sin karaktär. Längst i söder finns de äldre städerna Södertälje och Nynäshamn som långt in på 1900-talet var relativt självständiga områden i Stockholmsregionen. Den västra delen av Södertälje runt tätorten Nykvarn bildade 1999 en egen kommun. Övriga kommuner på Södertörns utvecklades i huvudsak från mindre stations-, förstads- och villasamhällen utmed de större kommunikationsstråken från 1950-talet och under följande decennier. Salems kommun är på sätt och vis ett undantag, ett utpräglat småhussamhälle som under en period på 1970- och 1980-talen tillhörde Botkyrka, för att sedan på nytt bli en egen kommun. Idag är hela Södertörn en del av Stockholmsregionen. Södertörn tillhör Stockholms arbetsmarknads- och bostadsregion och det ekonomiska utbytet är starkt. Även administrativt är Södertörn en del av Stockholmsregionen eftersom samtliga kommuner tillhör Stockholms län.

Södertörn har som en del av Stockholmsregionen gemensamma intressen inom en rad frågor. Det är dessa frågor som ska hanteras i detta regionala utvecklingsprogram. Många gånger är dessa frågor inte bara viktiga för Södertörn utan en satsning på dem kan gynna hela Stockholmsregionen och i förlängningen hela landet.

Regionala stadskärnor

Ett viktigt mål i den regionala utvecklingsplanen RUF 2010 är att Stockholmsregionen, som nu är starkt enkärnig, ska utvecklas till att bli mer flerkärnig. Trafiksystemet ska stödja utvecklingen av regionala stadskärnor. Södertälje, Flemingsberg, Kungens kurva-Skärholmen, Haninge, Arlanda-Märsta, Barkarby-Jakobsberg, Kista-Sollentuna-Häggvik, Täby centrum-Arninge. De fyra första ligger på Södertörn.

Regionala stadskärnor på Södertörn

Haninge

Haninge är strategiskt beläget mitt i stråket mellan Globen och Stockholms nya storhamn Norvik i Nynäshamn, regionens port mot Europa. Här finns närmare 4 000 företag, och många av de stora företagen är lokaliserade till Jordbro företagsområde. Samtidigt börjar nu utbyggnaden av nya Albybergs företagsområde. Båda har nära till järnväg och får en direkt koppling till E4 genom Södertörnsleden, som nu börjar byggas. Den regionala stadskärnan Haninge är hem för 56 000 personer och är därmed som stad betraktad Sveriges 19–20 största. Ett målmedvetet arbete pågår med att skapa en stadskänsla i hela den regionala stadskärnan och se samband där barriärer förut syns. De närmaste tio åren innefattar ett intensivt bostadsbyggande, t.ex. i nya området Vegastaden, som 2020 förväntas ha 10 000 invånare. Samtidigt omvandlas äldre sommarstugeområden till stad genom att VA och gator byggs. Ett par stora handelsplatser finns inom den regionala stadskärnan. Haninge är slutligen också ett centrum för högre utbildning på östra Södertörn genom KTH:s strategiskt viktiga närvaro. I centrala Handen, centrum av den regionala stadskärnan, arbetas intensivt med en ny bussterminal och en tät, men grön stadsmässig kvartersbebyggelse.

Flemingsberg

I Flemingsberg arbetar, studerar och bor fler än 40 000 människor. Flemingsberg är södra Stockholms kunskapsintensiva centrum för forskning, utbildning, rättsväsende och sjukvård. I kunskapsstaden Flemingsberg finns Södertörns Högskola, Karolinska Institutet, Kungliga Tekniska Högskolan, Karolinska Universitetssjukhuset, Karolinska Institutet Science Park, Centrum för teknik i medicin och hälsa och ett drygt tjugotal forskningsintensiva life science-företag m.m. Bostadsområdena, som har olika karaktär, har en ung och internationell befolkning. Flemingsberg har goda kommunikationer med såväl pendeltåg som regional- och fjärrtåg.

Huddinge och Botkyrka kommuner samt Landstinget har en gemensam organisation för utveckling av den regionala stadskärnan Flemingsberg. Visionen är en stadsdel som är centrum för 70 000 människor och en plats där kunskap driver näringslivet. Fem huvuduppgifter har identifierats:

1. dra fördel av den högre utbildningen och forskningen
2. stimulera innovationer och entreprenörskap
3. förbättra lägesförutsättningarna
4. stärka stadsdelens Flemingsberg attraktivitet
5. utveckla och stärka begreppet Flemingsberg.

Utvecklingsdirektören för Flemingsberg samordnar genomförandet av utvecklingsprogrammet för kunskapsstaden Flemingsberg, med fokus på högre utbildning och forskning, mer bostäder, arbetsplatser och service samt utvecklad kollektivtrafik.

Framtagande av en fördjupad översiktsplan rakt över kommungränsen mellan Huddinge och Botkyrka ger de fysiska förutsättningarna för att Flemingsberg ska bli en fungerande regional stadskärna. Den fördjupade översiktsplanen beräknas vara klar hösten 2010.

Detaljplanearbetet för Flemingsbergsdalen har inletts med syfte att möjliggöra etableringar inom kontor, handel och service i området.

Gemensam marknadsföring av *Flemingsberg – From Brains to Business* skapar en gemensam bild och profilerar Flemingsberg som kunskapsstaden.

Kungens kurva-Skärholmen

Kungens kurva-Skärholmen är Skandinaviens största handelsområde med 30 miljoner besökare per år. Idag delas området av E4/E20 och de två handelsplatserna ligger i varsin kommun; Huddinge och Stockholm. De två kommunerna, näringsliv och fastighetsägare samarbetar för att stärka kärnan på en rad områden. Ett strategiskt utvecklingsprogram har tagits fram för området. Fokus ligger på

1. fysisk miljö, tillgänglighet och trygghet
2. näringsliv, handel och service
3. kultur, upplevelser och rekreation
4. marknadsföring och profilering

Visionen är att Kungens kurva-Skärholmen är en levande förstad med en attraktiv mix av handel, arbete, bostäder, kultur och rekreation. Allt inom räckhåll gör området till ett alternativ till city. Förbifart Stockholm, Södertörnsleden och Spårväg Syd gör det lätt att komma hit oavsett var man är i regionen. Ett lättorienterat hållbart kommunikationssystem med säkra, trygga och upplevelserika vägar för alla trafikslag gör det enkelt att ta sig mellan olika delar av området och skapar attraktiva miljöer och möjlighet till oväntade möten. Kungens kurva Skärholmen utgör Skandinaviens mest attraktiva och största område inom familjeshopping. Besökare njuter av områdets turist- och upplevelseattraktioner och ett mångsidigt utbud av varor. Arbetsplatser, butiker, bostäder, den mångkulturella och pulserande atmosfären tillsammans med den goda miljön har skapat en levande förstad.

Huddinge kommun och Stockholms stad skapar en gemensam organisation med syfte att knyta samman och samordna utvecklingen av Kungens kurva-Skärholmen.

En fördjupad översiktsplan och ett handlingsprogram upprättas för att skapa förutsättningar för fortsatta utveckling i Kungens kurva på kort och lång sikt.

Södertälje

Södertälje kommun har ett historiskt stadscentrum med genuina arkitektoniska kvaliteter. Här finns ett varierat utbud av bostäder, handel, arbetsplatser och service för kommunens 85 000 invånare. Utbudet av kultur och nöjen är stort, liksom närheten till natur. Inom den regionala stadskärnan ryms även en högskola och en station för regionaltåg.

Ett program för utveckling av stadskärnan har varit ute på samråd och det kommer att ligga till grund för förvandlingen av stadskärnan till en regional handels- och mötesplats i samverkan med fastighetsägare, handlare och andra aktörer. Tillsammans med utvecklingsplaner för Södertälje Syd, staden utanför centrum och landsbygden, kommer det att göra den regionala kärnan till epicentrum i en mångfacetterad och levande kommun som erbjuder ett attraktivt boende. Södertälje är idag en internationell plats och har visionen att bli "Sveriges internationella huvudstad".

Södertälje har en stor arbetsinpendling från framförallt Stockholms län men också från kommuner i Sörmland och Östergötland. Södertälje fungerar som en port in mot

regioncentrum. Här möts E4, E20 och flera järnvägslinjer. Södertälje kanal förbinder Saltsjön och Mälaren och i Södertälje hamn pågår en omfattande verksamhet. Det goda kommunikationsläget gör Södertälje till ett logistiskt nav i regionen. Södertälje har 1 % av Sveriges befolkning men står för 22 % av handelsöverskottet.

Södertäljes arbetsmarknad ska utvecklas genom att bredda utbudet av arbetsplatser, bland annat för att minska beroendet av Scania och AstraZeneca, där 3500 personer är engagerade i forskning och utveckling.

KTH, Mälardalens högskola och andra utbildare arbetar i samverkan med det lokala näringslivet för att utveckla Södertälje till en högskoleort med minst 5000 studenter.

I Södertälje omvandlas kreativitet, kunskap och kultur till livschanser.